

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

**ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ НАЦІОНАЛЬНОЮ
ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
СЬОГОДЕННЯ**

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

27 жовтня 2023 року



м. Одеса

2023

УДК 341.74(477)
В40

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

С **Дотримання прав і свобод людини Національною
поліцією України в умовах глобальних викликів
сьогодення:** матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції, м. Одеса, 27 жовтня 2023 р. – Одеса : ОДУВС,
2023. – 162 с.

УДК 341.74(477)
В40

© ОДУВС, 2023

ПОЛІЦІЯ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Крижановська О. В.

*к.ю.н., доцент,
доцент кафедри
адміністративної діяльності поліції
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

Забезпечення прав та свобод громадян є невід'ємною частиною функцій держави. Це завдання є особливо важливим у надзвичайних умовах, коли існує загроза безпеці громадян. В ході розвитку будь-якої країни виникають різні події, які вимагають від неї додаткових зусиль і ресурсів для забезпечення безпеки країни та прав її громадян. Це особливо важливо в умовах надзвичайних ситуацій і воєнних дій.

Національна поліція є одним з основних органів державної влади, які відповідають за забезпечення правопорядку та безпеки громадян. В умовах особливих правових режимів, таких як воєнний стан, поліція наділяється додатковими повноваженнями, що дозволяють їй ефективно протистояти виникаючим загрозам.

Введення надзвичайного та воєнного стану включає в себе встановлення особливого правового режиму для діяльності органів державної влади та управління, економічних процесів, а також може призвести до обмеження ряду прав та свобод громадян. Цей спеціальний правовий режим передбачає застосування конкретних юридичних інструментів [1, с. 257]. Таким чином, підстави для введення зазначеного стану повинні бути чітко визначеними та обґрунтованими.

Згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан може бути введено в Україні або в окремих її місцевостях у разі: збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності, її територіальній цілісності; виникнення надзвичайної ситуації техногенного, природного або екологічного характеру не нижче загальнодержавного рівня; необхідності відвернення суспільних заворушень [2].

Один із напрямків підготовки до встановлення відповідного правового режиму полягає у розвитку законодавства, що стосується воєнного стану, а також у створенні різноманітних інституційних структур, які спрямовані на забезпечення цього правового режиму. Необхідним аспектом регулювання воєнного стану є встановлення самого режиму та закріплення механізму забезпечення прав та свобод громадян в умовах його функціонування. Важливо зауважити, що якість прав та свобод людини і громадянина у значній мірі визначається соціальними факторами, проте юридичний аспект щодо цього питання має важливе значення.

Важливо, щоб введення воєнного стану було обґрунтованим і не призводило до порушення прав та свобод громадян. Тому при прийнятті рішення про

введення воєнного стану необхідно враховувати всі обставини та передбачити заходи, спрямовані на відновлення правопорядку без обмеження прав громадян.

Як слушно зазначає С.О. Кузніченко, що в умовах обмеженості прав людини органи публічної влади мають широкі межі розсуду. Тому в демократичній державі запровадження цих обмежень (якщо воно відбувається всупереч конституційним вимогам) має тягти відповідальність, у тому числі й юридичну, а не лише політичну. Таким чином, важливим є визначення та дотримання підстав обмеження прав людини [3, с. 34].

Відповідно до ч. 2 ст. 64 Конституції України, права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені законом лише в тій мірі, в якій це необхідно для захисту основ конституційного ладу, моральності, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, а також для забезпечення оборони країни та безпеки держави [4].

Під час воєнного стану обмежується лише частина прав і свобод, що є природнім, оскільки цього вимагають регулятивні властивості особливого правового режиму. У випадку воєнного стану неможливо говорити про абсолютне обмеження всіх прав і свобод громадян, оскільки залишаються недоторканими такі права, як право на життя, право на оскарження, право на особисту недоторканність та інші.

Компетенція поліції у забезпеченні режиму воєнного положення та захисті прав і свобод громадян у цих умовах базується на чіткому виконанні законодавства та нормативних актів, які будуть прийняті при встановленні цього режиму. Це охоплює загальну та спеціальну компетенцію поліції в цій області.

З одного боку, розширення повноважень поліції в умовах особливих правових режимів є необхідним для забезпечення безпеки громадян. Наприклад, у період воєнного стану поліція може здійснювати примусове переміщення осіб, встановлювати комендантську годину, обмежувати пересування громадян тощо. Ці заходи дозволяють запобігти диверсіям, терористичним актам та іншим порушенням правопорядку.

З іншого боку, розширення повноважень поліції в умовах особливих правових режимів може призвести до порушення прав і свобод громадян. Наприклад, поліція може проводити обшуки та затримання без судового дозволу, що може бути використано для переслідування політичних опонентів або інших осіб, які не представляють загрозу для безпеки.

В умовах особливих правових режимів важливо забезпечити баланс між гарантуванням безпеки громадян і захистом їх прав і свобод. Це завдання складне і вимагає чіткого визначення повноважень поліції, а також ефективного контролю за її діяльністю. Для забезпечення балансу між безпекою та свободою в умовах особливих правових режимів важливо встановити чіткі та прозорі норми щодо використання повноважень поліцейськими. Необхідно забезпечити доступність цих правил для всіх громадян і встановити систему контролю за їх виконанням. Крім того, важливо гарантувати ефективне розслідування випадків, коли права та свободи громадян були порушені правоохоронними органами.

В Україні питання балансу безпеки та свободи в умовах особливих правових режимів є особливо актуальним. З початку 2022 року в Україні діє воєнний стан,

у зв'язку з чим поліція отримала додаткові повноваження [5]. Важливо, щоб ці повноваження використовувалися в рамках закону та не призводили до порушення прав і свобод громадян.

Сьогодні існує необхідність в розробці та впровадженні конкретних заходів, які допомогли б забезпечити баланс між безпекою та свободами в умовах особливих правових режимів, серед яких: 1) уведення чітких нормативів щодо використання поліцейських повноважень означає, що мають бути визначені обставини, за яких поліція може вжити своїх повноважень, і порядок їх застосування; 2) забезпечення прозорості роботи поліції може бути досягнуте шляхом публікації інформації про її діяльність та впровадження механізмів громадського нагляду; 3) ефективне розслідування випадків порушення прав і свобод громадян органами поліції, що допоможе запобігти зловживанням та забезпечити справедливість.

Окрім зазначених заходів, необхідно розглянути додаткові заходи, які можуть допомогти забезпечити баланс безпеки та свободи в умовах особливих правових режимів:

- забезпечення належної підготовки поліцейських, оскільки це сприяє усвідомленню ними власних повноважень та відповідальності, а також допомагає уникнути можливих зловживань;

- залучення громадськості до формулювання правил використання поліцейських повноважень є кроком, спрямованим на забезпечення відповідності цих норм інтересам громадян і сприяння захисту їх прав і свобод;

- встановлення чітких критеріїв застосування поліцейських повноважень. Ці критерії мають бути об'єктивними та не допускати суб'єктивних рішень з боку поліцейських;

- забезпечення належного захисту прав і свобод громадян, які підпадають під дію особливого правового режиму. Це включає в себе надання їм доступу до інформації, юридичної допомоги та можливості оскаржити рішення поліції;

- встановлення законодавчих обмежень у використанні поліцейських повноважень, наприклад, заборонити застосування насильства або обмеження свободи без наявності обґрунтованих підстав;

- запровадження механізму захисту прав і свобод громадян, які підпадають під дію особливого правового режиму;

- розвиток культури демократії та верховенства права серед громадян.

В умовах особливих правових режимів, таких як воєнний стан, надзвичайний стан, карантин, баланс між безпекою та свободою є складним і мінливим. Тому важливо постійно удосконалювати законодавство, включаючи в нього спеціальний розділ, що регулює діяльність поліції в умовах воєнного стану, та встановлює механізми контролю за її діями, з метою ефективного захисту прав і свобод громадян.

Література

1. Коваленко Н. До питання про визначення поняття та ознак правового режиму. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 254-258.

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII № 3384-IX із змінами від 20.09.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#n29> (дата звернення: 10.10.2023).
3. Кузніченко С.О. Концепт обмеження прав людини в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. №1-2. С. 32-36.
4. Конституція України: закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР> (дата звернення: 10.10.2023).
5. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580– VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.10.2023).

ЕФЕКТИВНІСТЬ АДМІНІСТРУВАННЯ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ

Кубаєнко А. В.

*к. ю. н., доцент,
доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та
адвокатури,
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

Органи правопорядку відіграють важливу роль у забезпеченні публічної безпеки та порядку, і їхні дії визначають ступінь задоволення суспільних потреб і очікувань. В цьому контексті систематична оцінка та аналіз ефективності адміністрування стають необхідністю, оскільки вони сприяють виявленню сильних та слабких сторін роботи правоохоронних органів і допомагають приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Алгоритм оцінки ефективності адміністрування в правоохоронній сфері, зокрема в контексті діяльності Національної поліції, є інструментом, який дозволяє проводити об'єктивний аналіз та оцінку роботи правоохоронних органів на основі чітко визначених цілей та критеріїв. Використання цього алгоритму сприяє ідентифікації проблемних сфер в діяльності правоохоронців, виявленню тенденцій та розробці ефективних заходів для поліпшення їхньої роботи.

Досягнення різних стратегічних цілей в органах Національної поліції неможливо без високоякісного та належного адміністрування, яке виступає важливим фактором, спрямованим на зменшення рівня злочинності, підвищення рівня розкриття правопорушень, забезпечення дотримання закону та надання ефективної відповіді на потреби громадян. Оцінка ефективності адміністрування стає ключовим інструментом для визначення досягнення цих стратегічних цілей і виявлення можливостей для подальшого вдосконалення роботи правоохоронних органів.

Крижановська О. В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ АДМІНІСТРУВАННЯ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ.....63

Кубаєнко А. В.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....66

Кузяк Д., Галуцько В.М.

PARTICIPATION OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY IN THE PROTECTION OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF VULNERABLE GROUPS UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW.....69

Olesia Kozakevych

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА «CUSTODY RECORDS» В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....72

Лабунь А.В.

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ТА В ЗОНАХ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ.....76

Лазарева О. Л., Пісоцька К. О.

РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИТУАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ МВС УКРАЇНИ В ДОТРИМАННІ ТА ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ.....79

Лещенко Д., Джафарова О.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ.....82

Любчик В. Б.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПОГЛЯД СУЧАСНОСТІ.....84

Магновський І.Й.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ.....88

Марчук Б.О., Юр'єв Д.С.